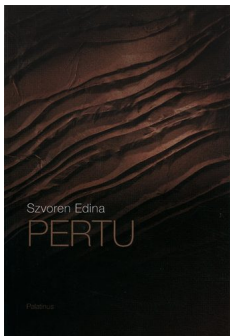

Zsolnai György

Hiány

(Szvoren Edina: *Pertu*. Palatinus Kiadó, Budapest, 2010)

Nem tudok rájönni, hogy miért nem ír verset Szvoren Edina. Mindaz, amit olvastam tőle, mind a képi világ, mind a kivitelezés szempontjából egy remek hallású alkotót idézett meg előttem. Nehéz nem meghallani azt a sajátos hangot, amely kihallik a tavalyi könyvhétre megjelent *Pertu* szövegeiből. Saját hang ez; messziről fel lehet ismerni rezonanciájáról és túlmoduláltságáról. Összebékül benne a *korai dodekafónia* még a *hangismétlésekkel* is, ami egy zenetanártól azért váratlan fejlemény.

Ugyanakkor abban már kevésbé vagyok biztos, hogy ezen a hangon kívül sokkal több mindent fel lehetne fedezni a *Pertu*-ban. A szövegek nem bírják el azt a vállalkozást, hogy a szerző prózaivá tegye melankolikus (és olykor hisztérikus) hanglejtését. Ez nem a saját hang keresése, mert a hang adott. Ez a téma keresése, a valami kifejezésének az ingerenciája, amely szemlátomást nem elégíttek ki. Így ez a kötet tisztességes műhelymunka, sok ismert mesterfogással (ilyen narratívum, olyan narratívum, stb.), amelyek talán ötletnek elégségesek, de kivitelezésre már nem feltétlenül érdemesek. És ott van a sok „meglepetés” – no nem az ún. cselekményekben (óvakodjunk ettől a szótól, retrográd), hanem néhány egyedi szóelőfordulásban, amelyek bizarr módon nem teszik élvezhetőbbé semmilyen módon a

műveket, inkább csak jelzik, hogy a prózaíróban munkál a prózamondatok legalacsonyabb szintjére vonatkozóan is valamiféle nyelvi és intellektuális igényesség.

Először is le kell szögezmem valamit: nem hiszem, hogy bármely olvasónak rendelkeznie kellene egy pszichoterapeuta tapasztalati bázisával ahhoz, hogy egy írásművet megértsen. Sőt, egyenesen ellenjavallott, különösen akkor, ha mint irodalmi művet és nem mint anamnézist vesszük alapul a vizsgált szöveget. Nem hiszem, hogy dekódolnunk kellene a visszatérő ló alakját, Ap-ot vagy anyát, vagy bármelyik másik rokont, hiszen ha megtennénk, óhatatlanul egy olyan traumatizált vidékre tévednénk, amelyben nem találhatunk kapaszkodókat.

Nézzük inkább azt, mi marad. A *Pertu* önmagukba záródó és önmagukban elvesző szövegekből áll össze egy önmagában tepsedő szöveghalommá, amelyben nincsenek a prózanyelv szintjén tájékozódási pontok, pusztán csak egy zavarosan elnyúló, holdszínű alaphangulat az, amelyet biztosan azonosíthatunk. A szövegekben feltűnő alakoknak nincs világuk, egyedül az elbeszélő az, amelyik tényleges hanggal bír. Érdekes megfigyelni, hogy a szövegek a függő beszédes leírást részesítik előnyben, így a szövegek önmagukat is elsődlegesként (nem csak ismeretelméleti, hanem metafizikai szinten) azonosítják.

Ez a hang ugyanakkor nőies. Anélkül, hogy mélyebben elmerülnék egy gender-megközelítésben, észre kell vennünk, hogy a *Pertu* hangja olyan, mintha az álmok logikailag inkonzisztens nyelvén szólalna meg és egyedül a mondatok egymásutánisága lenne az, amit nem képes lebirkózni. És éppen az egymásutániság az az egyetlen szervezőerő, ami egybe tudja rántani Svoren írásait. Például az

És néhány hiány

címűben a szászföldi biciklitúra pornografikus pikantériái önmagukban nem értékelhetőek, csakis annak az apatikus mászkálásnak a függvényében, amit maga a túra képvisel – és ami majd minden szöveg szimbóluma is egyben. E novella narrátorának és különös utastársainak története közönyös, a legkevésbé sem eget rengető éppen a benne lévő papírmásé-alakok miatt. Hogy ki mikor és kivel mit csinál a túra során, és hogy mindez minek a hiánya, arra kár a szót fecsérelni, inkább arról kell szólnunk, hogy a fiatallányos felületességet és dekoncentrálttságot Svoren szövegszinten remekül jeleníti meg, ám mégis úgy, hogy azzal egyszersmind veszélybe sodorja saját írásának kohézióját. Az író figyelme szétesik, éppen úgy, mint a túrázóké, akik elvesznek a tájban és egymásban.

A távollét alakzatai rajzolódnak ki azokban a szövegekben is, amelyek családi közegre íródtak, így például a kötet címét adó *Pertuban* is. Ez a szöveg a lehető legtávolabb tartja el magától univerzumát; a csupa imperatívuszban megírt családi találkozásból éppen az az intimitás hiányzik, ami a szó legteljesebb értelmében családívá tehetné. A szöveg narrátor általi,

valós idejű megteremtődése kiirtja a lehetőségét annak, hogy a dedikált szereplők bármilyen megnyilvánulása valódinak hasson. Ugyanígy, a *emetés* T

című szöveg is nélkülöz mindent, amitől családi eseményként tudnánk a nagymama temetését felfogni. Az elidegenítés és eltávolítás eszközei itt is nyilvánvalóak; jó példa erre az, hogy a koravén narrátor saját unokatestvérét „nagybátyám kis fejű lányaként” aposztrofálja. De ezeket a hangszerelési megoldásokat (ha lehet egy képzavarral élni) nem láthatjuk teljes fényükben pompázni. A szimfónia hangszerelése megtörtént, csak hiányzik mögüle a szimfónia.

Mindezeket figyelembe véve nem szabad besétálnunk a kézenfekvő csapdákba Szvoren Edina olvasása során és csakis fokozott figyelemmel vághatunk neki szövegeinek, hiszen különös frekvencián szól egy olyan világról, amelytől távol áll a valóságosság, és amelyről nehéz eldönteni, hogy pusztá jelenlévőségén túl akar-e valami többet is mondani szemlélőjének. A *Pertu* meghatározatlan státuszú élményanyaga után az olvasó hiányt érez, valaminek a hiányát. És nem feltétlenül jó értelemben.